

Гопкало І. І., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: **Макеева О. М.**, к.ю.н.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПОВІТРЯНИХ ПРАВОВІДНОСИН

В умовах постійно зростаючого попиту на використання повітряного руху виникає потреба в оптимізації правового регулювання повітряних правовідносин з урахуванням вимог дотримання належного рівня безпеки польотів. Розробка нових міжнародних концепцій у зазначеній сфері також вимагає постійного вдосконалення структури повітряного простору для збільшення показників ефективності польотів. Метою даної роботи є теоретико-правовий аналіз повітряних правовідносин.

Протягом 2016 р. на ринку пасажирських та вантажних авіаперевезень працювало 29 вітчизняних авіакомпаній і було виконано 79,5 тис. комерційних рейсів (за 2015 рік – 66,3 тис. рейсів). Кількість перевезених пасажирів збільшилась порівняно з попереднім роком на 31,3 % та склала 8277,9 тис. осіб. Обсяги перевезень вантажів та пошти зросли на 5,2 % та склали 74,3 тис. тонн. Пасажиропотоки через аеропорти України зросли на 20,9 % та становили 12929,9 тис. осіб [1].

Загально теоретичні аспекти категорії «правовідносини», вивчалися у працях, Алексєєва С.С., Іоффе О.С., Копейчикова В.В., Луць В.В., Скакун О.Ф., Шемшученка Ю.С. та інших. Однак, повітряним правовідносинам притаманні певні особливості, що обумовлюють їхнє виділення у самостійний вид правовідносин. Деякі аспекти повітряних правовідносин досліджували правники Бордунов В.Д., Дараганова Н.В., Корчак Н.М. Костицький В.В., Філіппов А.В. та ін.

Як відомо, правові відносини – це суспільні відносини, які врегульовані нормами права, змістом яких є суб'єктивні юридичні права та обов'язки їх учасників. Правові відносини є юридичним виразом економічних, політичних, культурних та інших суспільних відносин. За структурою правові відносини складаються з елементів: суб'єкти, об'єкти, зміст.(юридичний і фактичний). До загальних (матеріальних) передумов виникнення правовідносин відносять не менше двох учасників (суб'єкт правовідносин не може вступати в відносини сам із собою); об'єкт правовідносин –

матеріальні або нематеріальні цінності, з приводу володіння якими або захисту яких суб'єкти вступили у відносини між собою. Повітряні правовідносини – правовідносини, що врегульовані нормами повітряного права і пов'язані із використанням повітряного простору.

Особливість повітряних правовідносин обумовлена тим, що не дивлячись на безліч об'єктів (предметів), з приводу яких між суб'єктами (сторонами) виникають конкретні повітряні відносини, інтегрувальним фактором, котрий об'єднує повітряні правовідносини у якісно однорідну предметну систему, є повітряний простір, який завдяки своїм природнім, економічним і правовим якостям є базовою категорією повітряного права України [2, с. 224].

Загальна структура повітряних правовідносин, як правило, не повинна відрізнятися від інших видів відносин; вона включає в себе такі основні елементи, як об'єкти – те, із приводу чого виникає, існує саме правове відношення, суб'єкти (суб'єктний склад) – учасники правового відношення, що володіють взаємними правами й обов'язками, зміст – конкретні дії учасників, за допомогою яких регламентуються ці відносини [3, с. 430]. Так, суб'єктами повітряних правовідносин, є: авіаційний перевізник (авіаперевізник), авіаційний персонал, експлуатант аеродрому, експлуатант аеропорту, експлуатант – користувач аеропорту (аеродрому), користувачі повітряного простору України, пасажир, пасажир з обмеженими фізичними можливостями або інвалід, провайдер аеронавігаційного обслуговування, розробник – суб'єкт авіаційної діяльності, суб'єкт наземного обслуговування тощо. Об'єктами можуть бути: багаж, багажна квитанція, вантаж, виріб авіаційної техніки, державне повітряне судно, зареєстрований багаж, небезпечний вантаж, об'єкти авіаційної діяльності (повітряні судна, їх компоненти та обладнання, авіаційна наземна техніка та аеродромне обладнання, інженерно-технічні споруди, рухоме та нерухоме майно, що використовуються для забезпечення авіаційної діяльності). Змістом повітряних правовідносин є суб'єктивні права та юридичні обов'язки учасників правовідносин, фактичним змістом юридичні факти, (дії учасників, події). Ними можуть бути: аварія, авіаційні роботи, авіаційний пошук і рятування, катастрофа, надзвичайна подія, повітряне перевезення, чартерне повітряне перевезення тощо.

Отже, повітряні правовідносини будуються за методом влади і підпорядкування, а також у багатьох випадках повітряні відносини будуються на умовах рівності сторін, де права одних суб'єктів відповідають обов'язкам інших і, навпаки.

Література

1. Офіційний сайт Державної авіаційної служби України. Державна статистична звітність. Підсумки діяльності авіаційної галузі України за 2016 рік. – К.: Державіаслужба України, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.avia.gov.ua/uploads/documents/11308.pdf>
2. Крестовська Н.М. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести. : підручник. / Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвєєва. – К. : Юрінком Інтер, 2015. – 584 с.
3. Шереметьєва О.Ю. Види повітряних правовідносин та критерії їх розмежування / О.Ю. Шереметьєва // Правове регулювання економіки. – 2015. – № 15. – С. 214-226.

УДК 351.862.4:629.7(043.2)

Іщук Д. Л., студент,
Навчально-науковий інститут Аеронавігації,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: **Макеєва О. М.**, к.ю.н.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Державне регулювання діяльності в галузі авіації та використання повітряного простору України полягає у формуванні державної політики та стратегії розвитку, визначенні завдань, функцій, умов діяльності в галузі авіації, застосуванні заходів безпеки авіації, прийнятті загальнообов'язкових авіаційних правил України, у здійсненні державного контролю за їх виконанням та встановленні відповідальності за їх порушення.

У відповідності до ст.3 Закону України «Про транспорт», державне управління діяльністю транспорту здійснюється шляхом проведення та реалізації економічної (податкової, фінансово-кредитної, тарифної, інвестиційної) та соціальної політики, включаючи надання дотацій на пасажирські перевезення. Державне управління в галузі транспорту має забезпечувати: своєчасне, повне та якісне задоволення потреб населення і суспільного виробництва в перевезеннях та потреб оборони України; захист прав громадян під час їх транспортного обслуговування; безпечне функціонування транспорту [1]. Державне управління в галузі повітряного транспорту має забезпечувати безпеку цивільної авіації на рівні, що відповідає міжнародним зобов'язанням України.

Відповідно до підпункту 5 статті 4 Повітряного кодексу України, державне регулювання у сфері цивільної авіації та використання повітряного простору України здійснюють у межах повноважень: центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування